

overlevenden, aan het uitzetten van een route door Fürstenberg langs WOII-sporen, het uitzetten van een interactieve route door het kamp en aan het ontwerpen van een herdenking. Die herdenking vond op de laatste dag ook daadwerkelijk plaats, muzikaal ondersteund door zang van Maarten Peters.

De studentenploeg keerde vol indrukken van de reis en met volop ideeën over de verwerking van die indrukken in lesopzetten voor de basisschool huiwaarts. De deelnemers aan de reis werden enkele weken later uitgenodigd in het Herinneringscentrum Kamp Westerbork. Hier luisterden de studenten naar het ooggetuigenverhaal van Virry de Vries Robles, die als kind in kamp Westerbork verbleef en daar de bevrijding meemaakte. Vervolgens werd het kampterrein bezocht, waar Michiel Smit een rondleiding verzorgde. Daar werd ook het pas herbouwde deel van een oorspronkelijke barak bekeken. Ook deze negende Ravensbrückreis kan bijgeschreven worden als een zeer geslaagde reis. ■

NOG NIET

Gaat de geschiedenis ergens naartoe? Als kind van postmodernisten en cultuurrelativisten (niet letterlijk natuurlijk, mijn ouders waren gewoon tolerante gereformeerden met vis op vrijdag als meest eclectische knipoog) weet ik natuurlijk van niet. Geschiedenis die ergens heen gaat, dat is iets voor religieuzen en aanhangers van andere oude verhalen zoals communisten. We zullen ons niet bevrijden van de zonde in het algemeen of het kapitalisme in het bijzonder. Er is geen richting en geen einddoel, we moeten onze beschaving niet aan anderen opdringen, we doen maar wat en kunnen ook nog eens slecht voorspellen. Het loopt zoals het loopt.

Vandaar dat er voor geschiedschrijvers een verbod rust op de woordcombinatie 'nog niet', zoals in de zin 'de snijbonenmolen was nog niet uitgevonden'. Alsof de hele ontwikkelingsgeschiedenis van de mensheid een dwingende opmaat vormde naar de uitvinding van de snijbonenmolen. Een dubbele *no-go* is de combinatie 'nog niet' met 'verweggistan', zoals in de zin 'in Zuid-Ossetië wordt de snijbonenmolen nog niet gebruikt'. Alsof de hele geschiedenis van Zuid-Ossetië een vooralsnog achterlijke cultuur heeft opgeleverd, die hopelijk uiteindelijk uitkomt op een beschavingsniveau dat het gebruik van een snijbonenmolen rechtvaardigt (lees: het nauwelijks te evenaren hoge peil van ons soort mensen in Nederland.)

'Geschiedenis die ergens heen gaat, dat is iets voor religieuzen en aanhangers van andere oude verhalen zoals communisten'

Voor kinderen zijn de dingen gewoon zoals ze zijn. Hún omgeving, hún cultuur, hún spullen zijn voor hen onvermijdelijk inherent aan hun land, stad, gezin, bestaan. Ze kunnen zich moeilijk voorstellen dat internet niet was uitgevonden of dat Nederland een onderdeel zou zijn van een Republiek België. Ze zijn overtuigd dat de beschaving van Zuid-Ossetië ooit ook op snijbonenmolenniveau komt. In iedere spreekbeurt of elk werkstuk strooien ze kwistig met 'nog niet' en wijzen ze ongegeneerd op de onvoltooidheid van beschavingen van verre buitenlanden.

Moeten we hen proberen dat bij te brengen? Het is eigenlijk tamelijk academisch en filosofisch gezanik, als je het door puberogen beziet. Ik stel voor dat we hen er niet mee vermoeien. Ze zijn er gewoon NOG niet aan toe en misschien kunnen ze evengoed zonder deze kennis, als Zuid-Ossetië zonder snijbonenmolen. ■

OPROEP

Edith van Gameren stopt na Kleio 7 met haar column.

We zoeken daarom een vervanger! Heeft u een humoristische of scherpe blik op het (geschiedenis)onderwijs en lesgeven? En kunt u dit goed verwoorden in een column? Stuur dan een mail naar redactie@vgnkleio.nl.

Edith van Gameren gaf geschiedenisles in het voortgezet onderwijs en is educatief auteur voor geschiedenis-methodes.